

Florentina Sâmișăian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

Limba și literatura română

Ghidul profesorului

Clasa a VIII-a

Cuprins

Capitolul I: Repere teoretice	6
Noutățile programei de gimnaziu actuale. Clarificări conceptuale și sugestii de aplicare	6
Capitolul II: Repere metodologice	25
II.1. Prezentarea manualului	25
II.2. Sugestii privind evaluarea	31
II.3. Planificare calendaristică orientativă	38
II.4. Proiectarea unităților de învățare	
Semestrul I (Unitățile 1 – 3)	42
Semestrul al II-lea (Unitățile 4 – 5)	59
Capitolul III: Sugestii de utilizare a manualului	72
III.1. Unitatea 1. <i>Ce înseamnă prietenia?</i>	73
III.2. Unitatea 2. <i>Cum sunt ceilalți?</i>	107
III.3. Unitatea 3. <i>Unde găsim frumusețea?</i>	133
III.4. Unitatea 4. <i>Ce este adevărul?</i>	173
III.5. Unitatea 5. <i>Încotro se îndreaptă lumea?</i>	205
III.6. Recapitulare finală	249

Anexe **252**

Anexa 1.a. Programa școlară pentru disciplina limba și literatura română	252
Anexa 1.b. Progresia competențelor specifice la disciplina limba și literatura română în gimnaziu	259
Anexa 1.c. Harta conținuturilor programei de limba și literatura română pentru gimnaziu	262
Anexa 2. Cercul intereselor de lectură	267
Anexa 3. Fișă de autoevaluare a competențelor de lectură	268
Anexa 4. Chestionar privind abordarea interculturalității în școală	269
Anexa 5.a.1. Minitest – Lectură, Unitatea 1	270
Anexa 5.a.2. Minitest – Limbă română, Unitatea 1	271
Anexa 5.b.1. Minitest – Lectură, Unitatea 2	272
Anexa 5.b.2. Minitest – Limbă română, Unitatea 2	273
Anexa 5.c.1. Minitest – Lectură, Unitatea 3	274
Anexa 5.c.2. Minitest – Limbă română, Unitatea 3	275
Anexa 5.d.1. Minitest – Lectură, Unitatea 4	276
Anexa 5.d.2. Minitest – Limbă română, Unitatea 4	277
Anexa 5.e.1. Minitest – Lectură, Unitatea 5	278
Anexa 5.e.2. Minitest – Limbă română, Unitatea 5	279
Anexa 6.a. Bareme miniteste, Unitatea 1	280
Anexa 6.b. Bareme miniteste, Unitatea 2	281
Anexa 6.c. Bareme miniteste, Unitatea 3	282
Anexa 6.d. Bareme miniteste, Unitatea 4	283
Anexa 6.e. Bareme miniteste, Unitatea 5	284
Anexa 7.a. Barem de corectare și notare a testului din <i>Caietul elevului</i> , Unitatea 1	285

Anexa 7.b. Barem de corectare și notare a testului din <i>Caietul elevului</i> , Unitatea 2	286
Anexa 7.c. Barem de corectare și notare a testului din <i>Caietul elevului</i> , Unitatea 3	287
Anexa 7.d. Barem de corectare și notare a testului din <i>Caietul elevului</i> , Unitatea 4	288
Anexa 7.e. Barem de corectare și notare a testului din <i>Caietul elevului</i> , Unitatea 5	289
Anexa 8. Model de lucrare scrisă semestrială	290
Anexa 9. Fișă de identitate a personajului (Unitatea 1)	297
Anexa 10. Fișă de lucru – Sensul cuvântului <i>registru</i> (Unitatea 1)	298
Anexa 11. Fișă de lucru – Fonetică (Unitatea 1)	299
Anexa 12. Fișă de lucru – Investigație (Unitatea 2)	300
Anexa 13. Fișă sintetică – Cronica de spectacol (Unitatea 2)	301
Anexa 14. Fișă de lucru – <i>Într-un lac</i> de Tudor Arghezi (Unitatea 3)	302
Anexa 15. Caligrama <i>Plouă</i> de Guillaume Apollinaire	303
Anexa 16. Fișă de lucru – Fraza. Subordonarea (Unitatea 3)	304
Anexa 17. Fișă de lucru – Atributul (Unitatea 3)	306
Anexa 18. Fișă de lucru – Atributiva (Unitatea 3)	307
Anexa 19. Fișă de lucru – Structuri textuale și planuri narative (Unitatea 4)	308
Anexa 20.a. Fișă de lucru – Structuri textuale, asociere (Unitatea 4)	309
Anexa 20.b. Fișă de lucru – Structuri textuale, asociere simplificată (Unitatea 4)	310
Anexa 21. Fișă de lucru – Complementul prepozițional (Unitatea 4)	311
Anexa 22. Jurnalul cu dublă intrare	312
Anexa 23. Aplicarea metodei Știu – Vreau să știu – Am învățat (Unitatea 5)	313
Anexa 24. Fișă de lucru – Argumentare și persuasiune (Unitatea 5)	314
Anexa 25. Fișă de lucru – Circumstanțialul de cauză (Unitatea 5)	315
Anexa 26. Fișe de autoevaluare pentru finalul unităților de învățare	316

Capitolul I: Repere teoretice

Noutățile programei de gimnaziu actuale. Clarificări conceptuale și sugestii de aplicare

Față de programa anterioară, actuala programă de limba și literatura română pentru gimnaziu (vezi *Anexa 1.a*) propune o viziune nouă și concepte noi. Pentru a ușura înțelegerea acestora, prezentăm aici câteva dintre cele mai importante elemente de noutate. De asemenea, în anexe oferim și o viziune globală asupra programei din două perspective importante pentru profesor: progresia competențelor specifice de la clasa a V-a la clasa a VIII-a (vezi *Anexa 1.b*) și progresia conținuturilor în clasele gimnaziului (vezi *Anexa 1.c*). Un profesor care înțelege contextul mai larg în care sunt plasate competențele și conținuturile are o viziune mai bună și poate realiza o proiectare mai coerentă a activității didactice.

Programa propune o schimbare de paradigmă: viziunea comunicativă este înlocuită de cea a dezvoltării personale. Aceasta nu înseamnă că modelul comunicativ sau altele (precum cel literar-gramatical) nu vor fi folosite în studiul limbii și literaturii române, ci doar că vor avea o pondere mai mare strategiile didactice specifice paradigmei asumate de programă: dezvoltarea personală.

Paradigma dezvoltării personale are ca finalitate identificarea și dezvoltarea potențialului de învățare al fiecărui elev prin diversele discipline școlare. Învățarea se obține prin explorarea domeniilor de cunoaștere, prin învățare prin descoperire și reflecție personală sau prin învățare de tip experiențial, conducând la o învățare cu sens. Specificul acestei paradigme raportat la disciplina limba și literatura română este că pune accent pe beneficiile pe care elevul le are în plan personal, social, cultural și academic:

- se poate cunoaște mai bine pe sine și își poate construi propriul set de valori pe baza reflecțiilor asupra textelor citite sau asupra modului în care învață; de asemenea, exersează să-și verbalizeze oral și în scris nu doar gândurile, ci și emoțiile; performanțele în domeniul comunicării orale și scrise pot contribui la creșterea stimei de sine, a încrederii în sine;
- îi poate cunoaște mai bine pe ceilalți și poate stabili mai ușor relații cu ceilalți în cadrul activităților ce presupun interacțiune și cooperare (discuții pe marginea textelor, cu împărtășirea opiniilor; realizarea unor jocuri de rol pentru exersarea strategiilor de comunicare orală; selectarea elementelor lexicale sau gramaticale adecvate relației cu interlocutorii; scrierea cooperativă);
- poate cunoaște mai bine lumea prin textele pe care le citește, literare și nonliterare (explorarea textelor se face prin valorificarea experiențelor personale și prin stimularea reflecției, a gândirii critice asupra acestora);
- își poate dezvolta creativitatea, ca urmare a faptului că își va exersa potențialul creativ în cadrul unor activități din toate domeniile disciplinei;
- poate folosi achizițiile din domeniul limbii pentru a comunica clar, corect și adecvat contextului, astfel încât să-și facă înțelese intențiile de comunicare și să aibă efect asupra receptorului;
- poate avea rezultate școlare mai bune la toate disciplinele, dacă stăpânește bine strategiile de comunicare orală și scrisă.

Paradigma dezvoltării personale presupune două accente importante ale activității profesorului: pe de o parte, profesorul va încerca să-și cunoască elevii cât mai bine (să afle care le sunt interesele, dificultățile pe care le întâmpină în învățare, preferințele de lectură etc.), iar, pe de alta, profesorul va încerca să îi ajute pe elevi în procesele individuale de dezvoltare, urmărind atent performanțele fiecărui elev, oferindu-le tuturor feedback și sprijin permanent. Conceperea și desfășurarea activităților de învățare diferențiată este esențială în acest context.

În programa actuală, domeniile disciplinei sunt:

- a. comunicare orală;
- b. lectură;
- c. comunicare scrisă;
- d. elemente de construcție a comunicării;
- e. elemente de interculturalitate.

Pentru fiecare dintre ele, există câte o competență generală, competențe specifice și conținuturi ale învățării. Noutățile construcției curriculare actuale constau atât în modul de configurare a domeniilor tradiționale ale maternei (limbă, oral, redactare, lectură), cât și în includerea unui nou domeniu: interculturalitatea. Ne vom referi pe scurt la provocările pe care le aduce noul curriculum în cadrul fiecărui domeniu, subliniind noutățile prezente în programa clasei a VIII-a.

ÎN DOMENIUL COMUNICĂRII ORALE, noua programă de gimnaziu propune o configurare diferită a competențelor specifice acestui domeniu. Spre deosebire de programa anterioară, în programa actuală nu mai există competențe generale distincte pentru receptarea și producerea textului oral, diferențele sau distincțiile făcându-se la nivelul competențelor specifice. Astfel, există:

- o competență de producere a textelor orale, bazată pe o activitate anterioară de receptare a textului oral (1.1. *Exprimarea unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în texte diferite, în vederea evaluării informațiilor, a intențiilor de comunicare și a atitudinilor comunicative*), care presupune nu doar comprehensiunea textelor orale ascultate, ci și capacitatea de a produce un text oral pe marginea celor ascultate;
- două competențe de producere a textelor orale (1.2. *Prezentarea documentată a unei teme/a unui punct de vedere, citând sursele de informare, într-un text de tip argumentativ/în texte de diferite tipuri și 1.3. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare*); acestea pot fi exersate în special prin prezentări ale unor proiecte sau prin realizarea unor discursuri de tip argumentativ;
- o competență specifică interacțiunii verbale (1.4. *Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți, exprimând un punct de vedere față de opiniile expuse de interlocutor/i*), care, la clasa a VIII-a, implică realizarea unor dezbateri;
- o competență metacognitivă, de evaluare și monitorizare a propriei performanțe în domeniul comunicării orale (1.5. *Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare*), care poate fi dezvoltată prin activități de autoevaluare și evaluare reciprocă sau prin jurnale reflexive.

La nivelul conținuturilor, programa clasei a VIII-a propune câteva noțiuni noi precum: „elemente specifice argumentării”, „argumentare și persuasiune”, „comportamente nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv”, „atitudini comunicative: flexibilitate, asertivitate, disponibilitate la negociere”. Pe lângă acestea, există și conținuturi reluate din clasele anterioare, aprofundându-se, de pildă, „strategiile de ascultare activă”, care au fost abordate începând din clasa a V-a.

În ceea ce privește elementele specifice argumentării, programa evidențiază rolul justificării tezei prin argumente, întărite prin probe și exemple.

Structura unui text argumentativ cuprinde:

- enunțarea temei, a subiectului propus spre discuție (de exemplu, *Rolul lecturii în viața noastră*);
- formularea tezei, care reprezintă poziția pe care o adoptă vorbitorul privitor la temă (de exemplu, *Consider că lectura te ajută să înțelegi mai bine lumea și să te cunoști.*);
- prezentarea argumentelor aduse în sprijinul tezei (de pildă: *poți compara situații din text cu situații din viața reală; te poți pune în locul personajelor etc.*);
- menționarea unor exemple sau probe, care au rolul de a întări fiecare argument; acestea pot fi: citate din text, în cazul analizei sau interpretării de text; fapte, statistici, mărturii, concluzii ale unor experți, în cazul unei debateri sau al unei argumentări pe diverse teme (de exemplu: *Unii oameni de cultură afirmă că lectura te ajută să trăiești mai multe vieți.*);
- formularea unei concluzii, prin care este evidențiată succint relevanța argumentelor prezentate pentru teza susținută (de exemplu: *Astfel, lectura oferă o cunoaștere diversă a experiențelor umane, care te ajută să înțelegi mai bine lumea și să te cunoști.*)

Profesorul îi va pune pe elevi în situația de a exersa construirea textului oral argumentativ, plecând de la exemple simple (de justificare a unor preferințe), de la analiza unor argumentări orale, pentru a ajunge la situații complexe (în care li se cer atât argumente, cât și contraargumente, întărite de fiecare dată prin exemple).

Un alt conținut nou privind argumentarea este cel ce privește categoriile persuasive sau triumphiul retoric al lui Aristotel, care cuprinde următoarele elemente: etos, patos și logos.

Pentru ca o argumentare să aibă putere persuasivă, este necesar apelul la:

- **etos**, care se referă la credibilitatea vorbitorului, la valorile comune ale celui care vorbește și ale auditoriului; onestitatea vorbitorului și calitatea morală a argumentelor contribuie la crearea încrederii publicului față de cel care vorbește;
- **patos**, care implică emoțional auditoriul; entuziasmul vorbitorului, apelul la emoțiile și la sentimentele publicului, menționarea unor prejudecăți ce se cer combătute sunt câteva dintre elementele prin care vorbitorul poate capta interesul, motivând auditoriul să se implice afectiv pe tot parcursul unui discurs;
- **logos**, care presupune indicarea unor argumente relevante și credibile, organizate logic, dinspre cele mai slabe spre cele mai puternice; acestea pot fi întărite prin fapte, date, mărturii, adevăruri universale etc.

 Profesorul va oferi exemple accesibile elevilor de clasa a VIII-a. Le poate solicita elevilor să creeze un storyboard pentru a ilustra fiecare dintre cele trei categorii persuasive (<https://www.storyboardthat.com/ro/articles/e/etos-patos-logo-uri>). Le poate atrage atenția elevilor asupra impactului pe care îl au etosul și patosul asupra unui auditoriu, evidențiind ideea că un discurs cu argumente clare și organizate logic nu este suficient pentru a convinge publicul.

În ceea ce privește comportamentele nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv, acestea trebuie să fie corelate cu elementele verbale ale comunicării, astfel încât vorbitorul să poată convinge auditoriul că mesajul său este important.

Dintre elementele nonverbale cu rol persuasiv, amintim:

- mimica sau expresiile feței, prin care un vorbitor poate întări sau, dimpotrivă, diminua sensul celor spuse; o mimică relaxată, un zâmbet pot fi elemente prin care vorbitorul transmite siguranță de sine, încredere și entuziasm pentru o anumită temă;
- gesturile pot sublinia și ele mesajul transmis; este recomandabil să fie evitate gesturile sau postura care sugerează neîncredere, trac sau teamă față de auditoriu (o mână care se joacă nervos cu o foaie, o carte, un pix etc., brațele încrucișate peste piept etc.);
- contactul vizual cu auditoriul, cu respectarea regulii de a nu depăși patru secunde de fixare a privirii pe o anumită persoană din auditoriu.

Elementele paraverbale ce au rol persuasiv sunt, între altele:

- volumul vocii, care trebuie să fie suficient de puternic, pentru ca auditoriul să recepteze ceea ce spune vorbitorul;
- ritmul vorbirii, care trebuie să fie dinamic, nu monoton, pentru a menține trează atenția publicului;
- pauzele în vorbire și accentuarea cuvintelor-cheie, care au rolul de a sublinia trecerea de la o idee la alta și elementele esențiale ale mesajului;
- intonația, care poate trăda emoțiile vorbitorului sau poate genera emoții publicului (o secvență rostită șoptit sau ridicarea vocii poate atrage atenția auditoriului).

 Profesorul le va oferi elevilor exemple de elementele nonverbale și paraverbale cu efect persuasiv prin imagini, înregistrări video cu discursuri ale unor copii de vârsta lor sau secvențe din filme relevante pentru acest aspect (de exemplu, înregistrarea încărcată pe YouTube cu elevii Oana Neacșu și Alexandru Nicolae, cu titlul „Cum văd copiii educația?”). De asemenea, elevii vor exercita în propriile discursuri aceste elemente, pentru a observa care este efectul lor. Vor primi feedback din partea profesorilor și a colegilor.

O noutate a programei pentru clasa a VIII-a sunt și atitudinile comunicative precum flexibilitatea, asertivitatea, disponibilitatea la negociere, atitudini ce favorizează comunicarea eficientă.

Flexibilitatea reprezintă capacitatea vorbitorului de a se adapta contextului comunicării. Astfel, este important ca un vorbitor să evidențieze mai multe idei, unele chiar divergente, pe o anumită temă, pentru a demonstra publicului că, pentru a-și formula un punct de vedere, a avut în vedere opinii diverse. De asemenea, un vorbitor trebuie să-și regleze comunicarea în funcție de reacțiile publicului. Dacă observă o anumită plictiseală din partea acestuia, poate recurge la o glumă, o anecdotă, care să-l ajute să recâștige atenția auditoriului. În cazul în care constată nedumerirea unor persoane din public, va oferi explicații suplimentare, va face analogii, pentru a se face înțeles.

Capitolul II: Repere metodologice

II.1. Prezentarea manualului

Ce ne-am propus?

Să scriem un manual care să transforme învățarea în plăcere, o carte care prin ludicul și provocările reflexive conținute să-i ajute pe copii să înțeleagă lumea, să știe să comunice oral și în scris, să le deschidă drumul spre performanță în orice domeniu de activitate viitoare. Sperăm ca lucrarea noastră să provoace curiozitatea elevilor, să le stimuleze creativitatea și sensibilitatea pentru frumos, să le dezvolte gândirea critică. Am dorit să creăm cât mai multe punți între școală și viață, astfel încât elevii să găsească un sens în ceea ce învață și să-și asume experiențele de cunoaștere pe care cartea le propune. Am ales texte diverse pe care le-am abordat prin diferite „căi de acces”, pentru ca elevii să le poată înțelege și interpreta în propria lor cheie. Activitățile și exercițiile din manual sunt foarte diverse, pentru niveluri și interese diferite, urmărind implicarea copiilor în explorarea diferitelor teme și stimulându-le capacitatea lor de a participa activ la procesul de predare-învățare.

Ce cuprinde manualul

Manualul cuprinde o versiune tipărită și una digitală.

Lucrarea este structurată în **cinci unități de învățare**, urmate de o recapitulare finală. Nu am prevăzut o evaluare inițială, fiindcă presupunem că profesorul își cunoaște deja elevii și nu mai este nevoie să aplice un test inițial pentru a afla nivelul acestora. Totuși, în situația în care un profesor preia o clasă nouă, recomandăm să aplice un test inițial.

Având în vedere tema generală pe care o propune programa pentru clasa a VIII-a, **REFLECȚII ASUPRA LUMII**, traseul de cunoaștere pe care l-am propus se oprește, în fiecare unitate, asupra unor teme de reflecție formulate interogativ, pe care le-am considerat de interes pentru această vârstă. Am plecat de la teme specifice universului familiar al adolescenților, pentru a parcurge apoi, pas cu pas, teme de complexitate sporită, presupunând deschidere spre cunoașterea de sine și a lumii. Astfel, pentru prima unitate, *Ce înseamnă prietenia?*, am propus un text inedit al Doinei Ruști, *Platanos*, care dezvăluie atât ce înseamnă o „prietenie extremă”, cât și una obișnuită; cea de a doua unitate, *Cum sunt ceilalți?*, explorează, pornind de la fragmente din piesa *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa, relațiile dintre noi și ceilalți, diferiți prin etnie, credințe sau valori; a treia unitate, *Unde găsim frumusețea?*, se referă, prin textele lirice selectate – *Într-un lac* de Tudor Arghezi, *Izvorul nopții* de Lucian Blaga și *Controverse* de Nina Cassian – la diferite tipuri de frumusețe: frumusețea naturii, frumusețea umană și frumusețea artei; unitatea a patra, *Ce este adevărul?*, propune o abordare inedită a temei prin povestirea *Iapa lui Vodă* de Mihail Sadoveanu; în fine, unitatea a cincea, *Încotro se îndreaptă lumea?*, provoacă elevii să-și imagineze viitorul, pornind de la câteva fragmente din romanul *Fahrenheit 451* de Ray Bradbury. Textele literare de bază aparțin unor autori români, clasici și contemporani, ultimul fiind al unui autor american, iar textele pentru lectura suplimentară au fost selectate deopotrivă din literatura română și din literatura universală.

Pe tot parcursul manualului, am folosit atât metode tradiționale de evaluare (teste la finalul fiecărei unități de învățare), cât și metode și instrumente aparținând evaluării complementare (proiecte tematice, investigație, portofoliu, miniproiecte, autoevaluare).

Cum este structurată o unitate de învățare?

Unitățile de învățare abordează în mod integrat toate cele cinci domenii ale disciplinei, fiind organizate în jurul temei propuse în fiecare unitate și realizându-se diverse corelații între domenii. Structura unei unități de învățare poate fi transpusă grafic precum în schema alăturată.

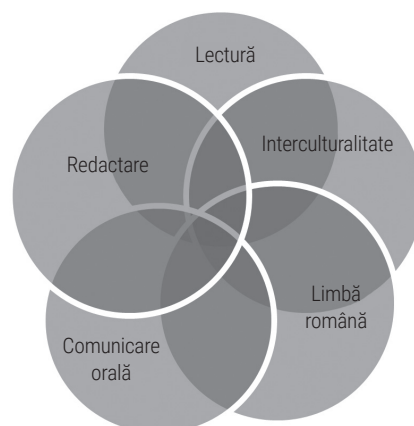

Figura 1. Integrarea domeniilor în cadrul unei unități de învățare

Fiecare unitate de învățare se deschide printr-o pagină de gardă, care cuprinde o imagine adecvată temei și conținuturile abordate în unitatea respectivă.

Numărul unității de învățare

U3

Unde găsim frumusețea?

Titlul unității de învățare

Conținuturile învățării

Lectură	Textul liric • Ideile și organizarea textului liric • Aliterarea • Hyperbola • Compararea textelor sub aspectul conținutului și al structurii
Interculturalitate	Valori culturale românești în lume
Comunicare orală	Textul argumentativ
Limbă română	Fraza • Coordonarea • Subordonarea • Elipsa • Atributul • Aporția • Atributivă
Redactare	Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie
Recapitulare	
Evaluare	

Conținuturile sunt grupate pe cele cinci domenii din programă, fiind abordate în ordinea următoare: lectură (texte de bază și texte auxiliare), interculturalitate, comunicare orală, limbă română și redactare. Fiecare unitate de învățare se încheie cu o recapitulare și cu o evaluare ce urmărește nivelul atingerii competențelor specifice selectate pentru unitatea respectivă. Deoarece interculturalitatea prevede doar trei conținuturi în programa clasei a VIII-a, unitățile I și IV nu abordează explicit acest domeniu.

Demersul propus este coerent și unitar în fiecare dintre secvențele unității de învățare, urmând un algoritm bazat pe ciclul descris detaliat în *Limba și literatura română. Ghidul profesorului, clasa a V-a* (Editura Art Educațional, București, 2018, pp. 22 – 23) și sintetizat mai jos, prin următoarea schemă:

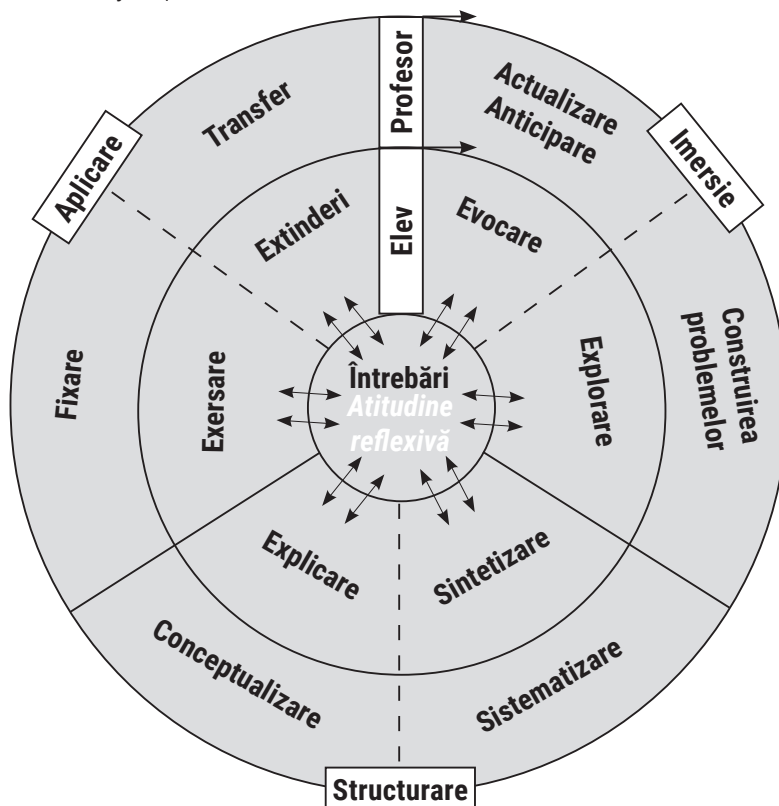

Figura 2. Fazele și subfazele ciclului de predare-învățare care pot fi urmate în cadrul unei unități de învățare (după Singer & Moscovici, 2008)

Etapa imersiei

Elevii își amintesc cunoștințe/abilități legate de temă și încep explorarea acesteia, folosind achizițiile anterioare. Caută noi informații, planifică sau îndeplinesc sarcini simple, prin activarea achizițiilor anterioare asociate noilor conținuturi/unei noi teme.

Manualul sprijină această etapă prin:

- sarcini de lucru menite să activeze cunoștințe anterioare;
- seturi de activități de explorare ce se bazează pe achiziții anterioare în relație cu tema nouă/noile conținuturi.

Etapa structurării

Elevii sunt ghidați să atingă un alt nivel de înțelegere, pe măsură ce interpretează rezultatele experiențelor din faza de imersie.

Profesorul ajută elevii să-și sintetizeze observațiile, să rezume înțelegerea, să exploreze inferențele proprii pentru a sistematiza ceea ce au descoperit.

Apoi profesorul ajută elevii să folosească terminologia potrivită și să explice, să tragă concluzii și să generalizeze.

Manualul sprijină această etapă introducând noi concepte, îmbogățind conținuturile sau/și integrând noile conținuturi, propunând sinteze teoretice și explicații.

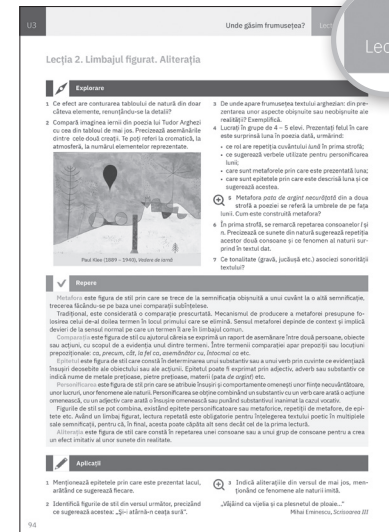
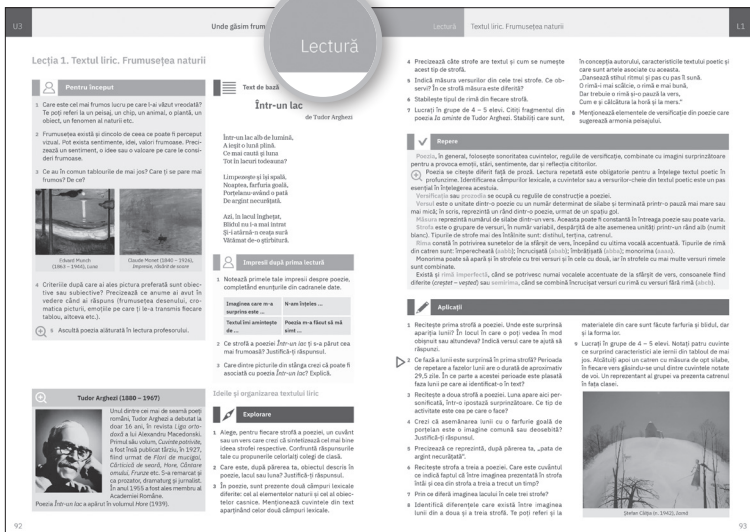
Etapa aplicării

Elevii învață să aplice în noi contexte cunoștințele/abilitățile învățate, încercând să rezolve probleme specifice domeniului de cunoaștere.

Manualul include lecții cu un pronunțat caracter interactiv, propunând exerciții, activități practice prin care elevii pot descoperi noile cunoștințe singuri, pe baza cunoștințelor anterioare. Profesorul trebuie să evite oferirea expozițivă a informațiilor noi, în absența creării unei situații de învățare prin care elevul să descopere singur noile conținuturi. Dialogul permanent dintre manual și elev stimulează gândirea și curiozitatea copilului, care devine mult mai motivat în învățare. Exercițiile, proiectele, portofoliile, activitățile practice propun deschideri către lume sau către alte texte, prin care cunoașterea să fie extinsă.

Tot în această etapă sunt incluse evaluarea și reflecția: măsurarea achizițiilor și identificarea contextelor în care acestea pot fi aplicate, a modului în care s-a produs învățarea.

Fiecare unitate de învățare conține un set de lecții sau câte o lecție pentru fiecare dintre cele cinci domenii, o secvență de recapitulare și o pagină de evaluare. În unitățile I și IV, care nu prevăd conținuturi de interculturalitate, au fost prevăzute proiecte de grup.

- *Explorare* (albastru) – secvență care cuprinde mai multe exerciții de familiarizare cu tema, bazate pe învățarea prin descoperire;
- *Repere* (verde) – secvență care propune o sinteză teoretică a celor descoperite în *Explorare*;
- *Aplicații* (grena) – secvență care propune transferal noilor achiziții în alte contexte; de asemenea, aici intră și evaluarea sau reflecția asupra celor învățate;
- *Provocări* (bleu) – secvență care propune punți de legătură cu realitatea, cu alte discipline, solicitând gândirea critică și creativă a elevilor;
- *Portofoliu* (portocaliu-deschis) – indică temele ce vor fi incluse în portofoliu;
- *Evaluare/Autoevaluare* (gri) – secvențe care propun teste și criterii de evaluare pentru achizițiile din lecția/lecțiile parcurse.

Cum este structurată o lecție?

La nivelul fiecărei lecții, am preferat un demers inductiv, plecând dinspre exerciții spre teorie, indiferent de domeniul disciplinei. Niciodată nu am folosit demersul tradițional în care lecția începe prin oferirea de informații pe care elevii să le memoreze, pentru ca apoi să urmeze întrebări reproductive pe baza acestui text, preferând modelul modern care pornește de la un set de întrebări/probleme prin care elevul să descopere noile conținuturi.

Profesorul va putea alege diverse modele de proiectare a lecției, astfel încât să ajusteze demersul pentru clasele sale. Esențial este să reușească să creeze un continuum al procesului de predare-învățare-evaluare.

În funcție de scopurile și de tipul lecției, profesorul poate folosi diverse modele de structurare a demersurilor didactice. Pentru că modelul tradițional (prezent în aproape toată literatura de specialitate de la noi și omniprezent în practica didactică) este tributار unei viziuni fragmentare, sugerăm două modele pe care le considerăm valoroase, pentru că mizează pe continuitatea și transparența procesului de predare-învățare, pe implicarea elevilor în propria învățare și pe dezvoltarea competențelor metacognitive. Ele pot fi folosite pentru o singură lecție, dar și pentru o suită de lecții care au unitate tematică (de exemplu, în abordarea unui text narativ sau a unei poezii, a unui circumstanțial etc.). Mai multe exemple și discuții pe marginea scenariilor lecțiilor vor fi prezentate pentru fiecare unitate de învățare în parte. Reproducem mai jos aceste modele, pe care le-am inclus inițial în *Limba și literatura română. Ghidul profesorului, clasa a V-a* (Editura Art Educațional, București, 2018, pp. 25 – 26).

Modelul gândirii critice sau modelul „Evocare – Constituirea sensului – Reflecție” (Steele, Meredith, Temple, 1998). Acest model integrează principiile pe care se bazează celelalte două modele prezentate: importanța caracterului procesual al învățării și integrarea lui în orizontul cunoștințelor și al preocupărilor elevilor.

Modelul vizează dezvoltarea gândirii critice (este, de altfel, cunoscut și sub denumirea de „modelul gândirii critice”) și cuprinde trei etape, foarte apropiate de algoritmul didactic propus în manual:

1. Evocare/Actualizare	2. Constituirea sensului	3. Reflecție
<p>Ce știi despre subiect și ce aș dori să aflu?</p> <ul style="list-style-type: none"> – activități de recuperare și de sistematizare a cunoștințelor pe care elevii le au deja despre tema ce urmează a fi abordată în lecție; discuție referitoare la interesele elevilor față de temă 	<p>Învățarea noilor conținuturi/strategii</p> <ul style="list-style-type: none"> – anunțarea subiectului lecției noi – activități de predare-învățare în ordinea desfășurării lor – feedback oferit pentru fiecare activitate 	<p>Ce am învățat, cum explic și corelez noile cunoștințe?</p> <ul style="list-style-type: none"> – reamintirea parcursului de învățare și a conținuturilor abordate – înțelegerea rostului fiecărei activități – identificarea contextelor noi în care elevii vor putea folosi deprinderile, cunoștințele noi – tema pentru acasă

Dacă primele două etape ale lecției sunt cuprinse în diverse formule și în proiectul de lecție tradițional, ultima etapă este adesea neglijată în practica didactică. Ea are o importanță deosebită pentru realizarea, de către elevi, a unei învățări conștiente, care să-i facă să sesizeze sensul efortului lor, să-i motiveze pentru învățare și să le dezvolte capacitățile metacognitive.

Modelul „Eu fac – noi facem – tu faci”, în cinci pași, se bazează pe principiile învățării eficiente, conform cărora mai întâi profesorul arată sau modelează pentru elevi ceea ce ei vor învăța („Eu fac”), apoi elevii exersează împreună, sub ghidarea profesorului și a colegilor („Noi facem”), iar în final elevii încearcă să demonstreze în mod independent ce au învățat („Tu faci”). Este un model tradițional, dar există un echilibru între activitatea profesorului (care are aici rolul expertului) și cea a elevilor, care sunt implicați în explorarea temei sau în exersarea unor deprinderi.

Începutul lecției (echivalent cu rubrica intitulată <i>Pentru început</i> în manual)	1. Deschiderea	<ul style="list-style-type: none"> – Ce vom învăța? – De ce e important să învățăm asta? – Ce știm despre temă? (din clasă sau din afara clasei) – Ce vom face?
Mijlocul („inima”) lecției (echivalent cu rubricile <i>Explorare, Reperere și Aplicații</i> din manual)	2. Introducerea temei noi	<ul style="list-style-type: none"> – Exemple și exerciții care valorifică cunoștințele anterioare ale elevilor – Profesorul oferă explicații, modelează, demonstrează și oferă exemple pe marginea temei (prelegere intensificată, de exemplu), oferind abordări diverse. <p>De pildă, într-o lecție ce are ca scop deprinderea de către elevi a abilității de rezumare, profesorul poate oferi un model de rezumat făcut de el însuși sau le poate prezenta elevilor un rezumat realizat de altcineva (o înregistrare audio, video sau un text scris).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Această parte nu trebuie să depășească 10 – 15 minute.
	3. Practică ghidată	– Elevii sunt implicați în activități de explorare din mai multe perspective a temei, sub ghidarea profesorului
	4. Practică independentă	– Elevii rezolvă independent sarcini prin care demonstrează gradul în care au integrat noile achiziții
Finalul lecției (echivalent cu rubricile <i>Provocări, Interpretare și Portofoliu</i> din manual)	5. Închiderea	<ul style="list-style-type: none"> – Sintetizarea celor învățate – Discutarea modului în care elevii pot aplica achizițiile în contexte noi

În cazul adoptării acestui model, este important ca profesorul să cunoască impactul pe care-l au diferitele metode de predare-învățare asupra învățării. Mai jos, se află piramida învățării, care prezintă media gradului de reținere a informațiilor în funcție de metoda de predare-învățare, pentru a observa că oamenii învață mai bine atunci când sunt implicați în procesul învățării. Conform diagramei date, se pare că elevii sau adulții rețin și înțeleg mai bine ceea ce învață atunci când sunt implicați în discuții, în activități aplicative, în care explorează și experimentează aspecte noi și, mai ales, atunci când le predau ei înșiși o anumită temă celorlalți.

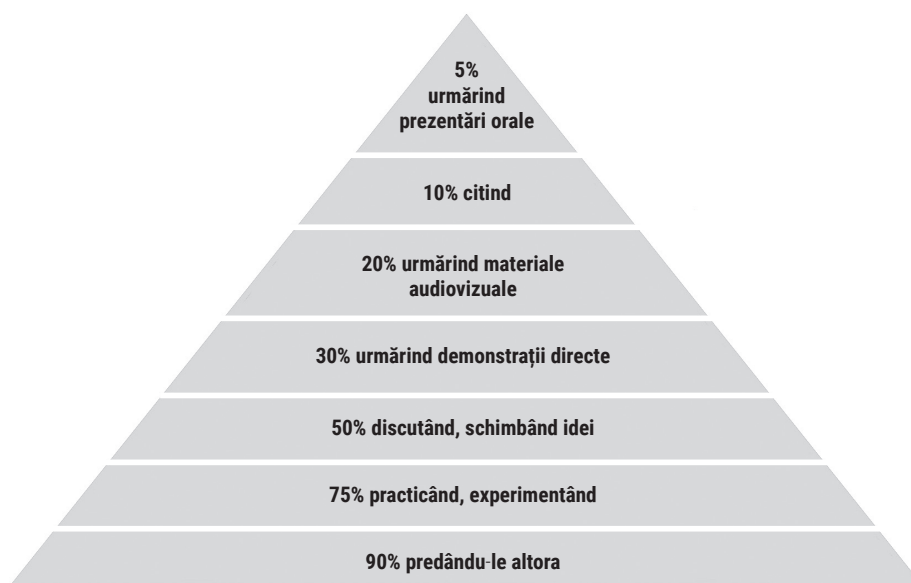

Figura 3. Piramida învățării (sursa: National Training Laboratories, Bethel, Maine)

Planificare calendaristică orientativă

Manual utilizat: *Limba și literatura română. Clasa a VIII-a*, Florentina Sămihăian, Sofia Dobra, Monica Halasz, Anca Davidoiu-Roman, Horia Corcheș, Editura Art Klett

Conform Ordinului MEN Nr. 3125 din 29.01.2020, structura anului școlar 2020 – 2021 pentru elevii clasei a VIII-a are 33 de săptămâni de cursuri.

Semestrul I: 17 săptămâni (cursuri: 14.09.2020 – 29.01.2021, cu vacanță intrasemestrială în perioada 23.12.2020 – 10.01.2021) x 4 ore /săptămână = 68 de ore

Vacanță intersemestrială: 30.01.2021 – 7.02.2021

Semestrul al II-lea: 16 săptămâni (cursuri: 8.02.2021 – 11.06.2021, cu vacanțe intersemestriale în perioadele 2.04.2021 – 11.04.2021 și 30.04.2021 – 9.05.2021) x 4 ore / săptămână = 64 de ore

Tezele vor fi planificate cu minimum trei săptămâni înainte de terminarea fiecărui semestru.

În această planificare, programul *Școala altfel* a fost planificat în semestrul al II-lea, dar fiecare școală va alege ce săptămână dorește, în perioada 5.10.2020 – 4.06.2021.

SEMESTRUL I					
Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. de ore	Săptămâna	Observații
Prezentarea manualului și anunțarea proiectului din Unitatea 1 Recapitulare/evaluare inițială			1 1	I (2 ore)	
1. Ce înseamnă prietenia?	1.3	• Textul epic <i>Platanos</i> de Doina Ruști	6	I (2 ore) II (4 ore)	
	1.4	• Firul narativ. Planurile narațiunii			
	1.5	• Naratorul și personaje			
	2.1	• Structuri textuale combinate. Textul discontinuu			
	2.2	• Semnificațiile textului			
	2.4	• Text auxiliar: <i>Narcis și Gură-de-Aur</i> (fragmente) de Hermann Hesse			
	3.2	• Strategii de ascultare activă			
	3.4	• Prezentarea proiectului de grup <i>Cărțile noastre</i>			
	4.2	• Categorii semantice (actualizare)			
	4.3	• Derivarea. Compunerea (actualizare)			
4.4	• Conversiunea. Familia de cuvinte				
	• Împrumuturile		1	III (1 oră)	
	• Registrele limbii		1	III (1 oră)	
	• Fonetica		6	III (2 ore) IV (4 ore)	
	• Etapele scrierii. Integrarea feedbackului		2	V (2 ore)	
	• Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris		2	V (2 ore)	
	• Recapitulare		1	VI (1 oră)	
	• Evaluare				

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. de ore	Săptămâna	Observații
2. Cum sunt ceilalți?	1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Textul dramatic <i>Take, Ianke și Cadâr</i> (fragmente) de Victor Ion Popa • Textul dramatic. Structuri textuale • Timpul, spațiul, acțiunea, personajele • Semnificațiile textului • Textul nonliterar. Cronica de spectacol <i>Omenescul personajelor</i> de Ștefan Popa • Text auxiliar: <i>Nathan înțeleptul</i> (fragmente) de Gotthold Ephraim Lessing • Relații culturale constructive. Noi și ceilalți • Atitudini comunicative • Construcțiile active. Construcțiile pasive cu verbul <i>a fi</i> • Predicatul (actualizare) • Construcțiile cu pronume reflexive • Construcțiile impersonale • Subiectul (actualizare) • Construcțiile incidente • Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor • Cronica de film. Redactarea de mână și computerizată. Etica redactării: originalitatea • Recapitulare • Evaluare 	6	VI (3 ore) VII (3 ore)	
	1.5				
	2.1				
	2.2				
	2.4				
	3.1				
	3.3				
	3.4				
	4.1				
	4.2				
4.4					
4.5					
5.1					
3. Unde găsim frumusețea?	1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 4.3, 4.4, 4.5, 5.2	<ul style="list-style-type: none"> • Textul liric. Frumusețea naturii: <i>Într-un lac</i> de Tudor Arghezi • Limbajul figurat. Aliterația • Semnificațiile textului • Textul liric. Frumusețea umană: <i>Izvorul nopții</i> de Lucian Blaga • Procedee artistice. Hiperbola • Semnificațiile textului 	6	XI (4 ore) XII (2 ore)	
	Teză pe semestrul I	Pregătire pentru teză, susținerea tezei, discutarea tezei	4	XII (2 ore) XIII (2 ore)	
		3. Unde găsim frumusețea?	<ul style="list-style-type: none"> • Textul liric. Frumusețea artei: <i>Controverse</i> de Nina Cassian • Semnificațiile textului • Compararea textelor sub aspectul conținutului și al structurii • Text auxiliar: <i>O pasăre înaltă</i> de Dan Coman • Valori culturale românești în lume • Textul argumentativ 	4	XIII (2 ore) XIV (2 ore)
1	XIV (1oră)				
1	XIV (1oră)				
Vacanță intrasemestrială					

Capitolul III: Sugestii de utilizare a manualului

Planurile de lecție pe care vi le propunem sunt doar variante pe care profesorul trebuie să le adapteze la caracteristicile clasei la care predă. Nu este nevoie ca toate exercițiile din manual să fie rezolvate, putându-se face o selecție în funcție de clasă și de felul în care elevii reacționează la ceea ce le propune profesorul. De asemenea, se pot folosi în predare-învățare și alte tipuri de exerciții.

Recomandăm ca la fiecare oră de curs să existe un dialog real cu elevii, care este bine să fie puși în situația de a descoperi singuri anumite conținuturi, evitându-se lecțiile tradiționale, în care profesorul expune un conținut și elevul trebuie să reproducă ceea ce i s-a predat. De altfel, acest material este gândit ca unul interactiv, creând situații de învățare prin care elevii să înțeleagă conținuturile noi prin activități în care sunt direct implicați.

Ghidul cuprinde soluțiile exercițiilor propuse pentru fiecare lecție. De asemenea, oferă profesorului informații despre metodele folosite și despre dificultăți pe care le poate întâlni în predare, explicându-se unele elemente de noutate.

U1 Ce înseamnă prietenia?

Lectură

Textul epic • Firul narativ • Planurile narațiunii • Naratorul și personajele
• Structuri textuale combinate • Textul discontinuu

Comunicare orală

Strategii de ascultare activă

Limbă română

Categoriile semantice • Derivarea. Compunerea • Conversiunea
• Familia de cuvinte • Împrumuturile • Registrele limbii • Fonetica

Redactare

Etapele scrierii. Integrarea feedbackului • Importanța elementelor de grafică
în prezentarea unui text scris

Recapitulare

Evaluare

Domenii	Competențe specifice	Conținuturi
Lectură	<p>2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale</p> <p>2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii</p> <p>2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Textul epic. Firul narativ. Planurile narațiunii. Naratorul și personajele. Structuri textuale combinate • Textul discontinuu • Strategii de interpretare: interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite • Dezbateri pe marginea textelor citite • Monitorizarea propriei lecturi: proiectul de grup <i>Cărțile noastre</i>
Comunicare orală	<p>1.3. Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public, corelând elementele verbale, paraverbale și nonverbale în cadrul unor strategii de argumentare</p> <p>1.4. Participarea activă la dezbateri simple, formulând puncte de vedere și/sau continuând ideile celorlalți, exprimând un punct de vedere față de opiniile expuse de interlocutor(i)</p> <p>1.5. Corectarea comportamentelor și a atitudinilor comunicative ineficiente sau inadecvate în activități de comunicare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strategii de ascultare activă: înțelegerea în context a punctului de vedere exprimat de interlocutor și evaluarea celor spuse de interlocutor, prin raportare la ceea ce știe elevul sau în relație cu propriile opinii
Limbă română	<p>4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse</p> <p>4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne</p> <p>4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Categoriile semantice (actualizare): sinonime și antonime, omonime, cuvinte polisemantice • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea, conversiunea • Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale • Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române • Variații de registru. Jargonul, argoul. Limbaj colocvial, limbaj cultivat
Redactare	<p>3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate</p> <p>3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii. Evaluarea feedbackului primit. Integrarea sugestiilor într-o nouă formă a textului sau în textele viitoare • Prezentarea textului: grafica textului ca modalitate de a capta atenția publicului

Lección 1. Familiarizarea cu textul epic *Platanos* de Doina Ruști (pp. 10 – 14)

A. Competențe specifice

2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale

B. Conținuturi

Textul epic

În ora anterioară primei lecții din Unitatea 1, oră dedicată prezentării manualului, profesorul le va oferi elevilor informații privind proiectul de grup *Cărțile noastre* (p. 25 din manual), anunțându-i că acesta va fi evaluat după parcurgerea celor șase lecții din domeniul Lectură și a lecției de comunicare orală. Profesorul se va asigura că toți elevii au înțeles ce au de făcut, îndrumându-i pe aceștia spre AMII-ul static din varianta digitală, unde este propus un model de tabel pentru planul de lectură.

C. Scenariul didactic

EVOCARE

Activități de prelectură

Pentru început

Ex. 1: Profesorul le propune elevilor să completeze un portret chinezesc. Exercițiul anticipează analogia *copil – plantă*, pe care elevii o vor descoperi ulterior în textul propus spre studiu. Profesorul îi va încuraja pe elevi să-și explice opțiunile. În eventualitatea desfășurării orelor on-line, elevii își pot posta răspunsurile pentru a fi văzute de toți colegii. Poate fi folosită și aplicația Padlet, în care elevii își pot posta răspunsurile pe „wall”.

Portretul chinezesc este un joc literar ce presupune identificarea anumitor aspecte ale personalității cuiva sau a unor gusturi ori preferințe, prin intermediul unui chestionar. De regulă, se completează enunțuri lacunare, sub forma *Dacă aș fi un/o ... (animal, plantă, formă de relief etc.), aș fi ...*

Ex. 2: Următoarea activitate presupune lucru în grupe de 4 – 5 elevi. Elevii vor alege dintr-un set de proverbe despre prietenie mai întâi trei proverbe pe care le consideră apropiate de felul în care membrii grupei înțeleg prietenia, iar apoi, unul singur, pe care, în urma negocierilor, îl acceptă toți ca fiind reprezentativ pentru ce înțeleg ei prin prietenie. Poate fi folosită și aici aplicația Padlet care permite compararea rapidă a tuturor răspunsurilor.

CONSTITUIREA SENSULUI – *lectura textului și primele impresii*

Profesorul va face o prezentare succintă a scriitoarei Doina Ruști, putând apela și la AMII-ul animat din varianta digitală a manualului, în care scriitoarea răspunde la câteva întrebări puse de autorii manualului.

Profesorul va anunța titlul textului și le va oferi elevilor lămuriri privitoare la substantivul *platanos* (pe baza explicațiilor din nota 1 de la p. 11). Îi va provoca pe elevi să anticipeze despre ce ar putea fi vorba în text, pornind de la titlu. Discuția poate fi dirijată ca în exemplul de mai jos.

- În ce limbă credeți că este cuvântul *Platanos*? Pe ce vă bazați? (Accesând Google Translate li se poate oferi elevilor pronunția în limba greacă, pentru a-i ajuta să răspundă.)
- Ce înseamnă în limba română?
- Despre ce credeți că va fi vorba într-un text cu acest titlu? (Profesorul va încuraja elevii să răspundă și să-și explice predicțiile.)

Profesorul face lectura model a textului. Elevilor li se cere să-și noteze în caiete cuvintele pe care nu le cunosc. După lectură, se clarifică sensul cuvintelor explicate în subsolul paginilor; se explică, dacă este cazul, și semnificația altor cuvinte/expresii notate de elevi.

Dacă timpul permite, elevii analizează ilustrațiile din manual prin raportare la text, identifică momentele pe care acestea le surprind și discută despre eventuale detalii pe care nu le-au reținut la prima lectură sau care nu li se par în concordanță cu textul.

REFLECȚIE

Impresii după prima lectură

Profesorul va reveni la portretul chinezesc realizat de elevi la începutul orei, întrebându-i dacă au regăsit alegerea lor între plantele menționate în text.

Ex. 1: Elevii lucrează individual, completând în caiet sau pe o fișă pregătită de profesor cele patru cadrane, apoi profesorul propune o discuție frontală privind primele impresii referitoare la text.

Ex. 2: Elevii vor lucra în aceleași grupe în care au fost organizați la începutul orei și vor alege, de data aceasta, proverbul care se potrivește cel mai bine cu finalul textului. Un reprezentant al fiecărei grupe va prezenta întregii clase proverbul ales și, astfel, își vor confrunta răspunsurile. Elevii vor fi, de asemenea, întrebați dacă proverbul selectat a fost și opțiunea lor de la începutul lecției.

Ex. 3: Poate fi propus ca temă pentru acasă, presupunând lectura individuală a textului. Elevii pot trimite, pe adresa editurii, întrebările sau impresiile lor.

Lecția 2. Firul narativ. Planurile narațiunii (pp. 15 – 16)

A. Competențe specifice

- 2.1.** Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.4.** Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură

B. Conținuturi

- Firul narativ. Planurile narațiunii
- Strategii de interpretare: argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite

C. Scenariul didactic

EVOCARE

Profesorul face o legătură cu lecția anterioară și anticipează tema lecției noi; ar fi utilă identificarea, între răspunsurile adresate de elevii scriitoarei, a unora care vizează firul narativ, pentru a introduce lecția nouă.

CONSTITUIREA SENSULUI

Explorare

Ex. 1: Elevii lucrează în grupe și selectează zece cuvinte-cheie ale textului *Platanos*, urmând să-și confrunte apoi răspunsurile. Pot fi alese cuvinte-cheie precum: *Platanos*, *tabără*, *transformare*, *ființă enigmatică*, *defect*, *Cati*, *Vio*, *Năsosu*, *Sisinel*, *prietenie extremă*.

Ex. 2: Pentru ordonarea cronologică a acțiunilor, profesorul poate alcătui o fișă de lucru sau poate folosi „timeline” din aplicația Padlet. Va scrie acțiunile în formatul propus, iar elevii le vor aranja cronologic.

1	În tabără apare un nou-venit, care-i impresionează pe toți.
2	Platanos le povestește celor din tabără „lucruri neobișnuite” din lumea de dincolo de râu, stârnindu-le imaginația.
3	Cati le aduce prăjituri celor din tabără.
4	Sisinel îi cere lui Cati cartea <i>Singur pe lume</i> , despre care a aflat de la Platanos.
5	Sisinel este fascinat de Platanos și îi cere lui Cati să-l mute lângă acesta, dar Cati refuză.
6	După ce Platanos îl numește pe Sisinel „prietenu” lui, acesta o roagă din nou pe Cati să-l mute lângă noul venit.
7	Cati îl mută pe Sisinel lângă Platanos, avertizându-l că are dreptul la o singură opțiune și că nu se poate întoarce la locul lui.
8	Mutarea îi face rău lui Sisinel, dar încet-încet își revine și se bucură de compania lui Platanos.
9	Atât Sisinel, cât și Platanos încep să se transforme, cei doi începând să comunice din ce în ce mai greu.
10	Sosește primăvara și Sisinel înflorește. El își regăsește vechii prieteni, pe Vio și pe Năsosu.

Ex. 3: Rezumatul oral al textului se poate realiza prin metoda ștafetei, astfel încât mai mulți elevi să fie implicați în această activitate.

Ex. 4: Secvențele retrospective se află la p. 11 (paragraful care începe cu: „– Eram bine situat...” și cel care începe cu: „– Iar seara, continuă el să povestească, cânta orchestra...”) și la pp.12 – 13 (paragraful care începe cu: „– Știu sigur că e un orar. Era un magazin...” și secvențele în care Platanos povestește despre perioada când a fost mutat în bibliotecă și despre cărțile citite).

Profesorul definește firul narativ, pe baza *Reperelor* de la p. 15. Poate fi valorificat și AMII-ul static despre firul narativ, din varianta digitală a manualului.

Aplicații

Ex. 1 și 2: Elevii completează tabelul. Pentru a economisi timp, profesorul poate pregăti pe tablă o schiță cu acest tabel și fâșii corespunzătoare evenimentelor relatate în fiecare parte (cele de la ex. 2, rubrica *Explorare*, p. 15), pe care elevii le vor lipi în tabel. Dacă activitatea se va desfășura on-line, elevii vor completa tabelul în caiet și apoi vor posta propunerile lor pentru fiecare parte a textului. Frontal, se vor compara propunerile de titluri pentru cele șase părți ale textului. Iată o exemplificare a modului în care pot fi rezolvate cele două exerciții:

Etapele acțiunii	Titlurile celor șase părți ale textului	Evenimentele corespunzătoare fiecărei părți
Situația inițială	Acest moment nu este prezentat în text, de aceea nu va fi propus un titlu pentru el.	În tabără apare un nou-venit, care-i impresionează pe toți.
Desfășurarea acțiunii	<i>Misteriosul Platanos</i>	Platanos le povestește celor din tabără „lucruri neobișnuite” din lumea de dincolo de râu, stârnindu-le imaginația.
	<i>Ultimele prăjituri sau Intrarea în lumea adulților</i>	Cati le aduce prăjituri celor din tabără.
	<i>Prietenie extremă</i>	Sisinel îi cere lui Cati cartea <i>Singur pe lume</i> , despre care a aflat de la Platanos. După ce Platanos îl numește pe Sisinel „prietenul” lui, acesta o roagă din nou pe Cati să-l mute lângă noul venit.
	<i>O alegere riscantă</i>	Cati îl mută pe Sisinel lângă Platanos, avertizându-l că are dreptul la o singură opțiune și că nu se poate întoarce la locul lui.
	<i>Transformarea</i>	Mutarea îi face rău lui Sisinel, dar încet-încet își revine și se bucură de compania lui Platanos. Atât Sisinel, cât și Platanos încep să se transforme, cei doi începând să comunice din ce în ce mai greu.
Situația finală	<i>Regăsirea vechilor prieteni</i>	Sosește primăvara și Sisinel înflorește. El își regăsește vechii prieteni, pe Vio și pe Năsosu.

Ex. 3: Situația inițială (sosirea lui Platanos în tabără) nu este prezentată explicit în text, dar poate fi dedusă din context. Textul începe direct cu reacțiile celorlalți locuitori ai taberei față de noul venit.

Ex. 4: Punctul culminant poate fi considerat momentul în care Sisinel este mutat lângă Platanos, ceea ce coincide cu un moment de răscruce, căci viața lui Sisinel este pusă în pericol.

Ex. 5: Evenimentele asociate cu creșterea acțiunii: Sisinel descoperă, cu ajutorul lui Platanos, ce este prietenia extremă și decide să intre într-o aventură pe viață și pe moarte pentru a experimenta și el acest tip de prietenie. Evenimentele asociate cu descreșterea acțiunii: comunicarea dintre Sisinel și Platanos devine din ce în ce mai dificilă, iar transformările pe care le suportă cei doi dovedesc incompatibilitatea dintre ei.

Ex. 6: Ajutoarele lui Sisinel sunt Cati, Vio și Năsosu, care îl susțin să redescopere adevărata prietenie, dar și Platanos, care îl stimulează să-și depășească limitele.

Ex. 7: În secvențele retrospective, relatate din perspectiva lui Platanos, predomină timpul imperfect al modului indicativ („Eram bine situat...”; „Seara cânta orchestra...”; „Stăteam la intrare...”; „Citeam orice...”), fiind totuși folosit și timpul prezent al indicativului, pentru a aduce cât mai viu în fața ascultătorilor și a cititorilor orașul („Și n-aveți idee ce gălăgie nebună e în oraș: mașini, sirene, scrâșnete...”; „Vara e atât de aglomerat, încât poți să simți în nas aburii cafelei, mirosul de scortșoară ori parfumurile femeilor. Pe timpul zilei se umple de elevi...”). În prim-planul acțiunii este folosit cu precădere timpul perfect compus al modului indicativ („Am crezut inițial...”; „Într-o dimineață, Cati a venit...”; „Câteva nopți mi-am imaginat...”; „Câteva zile, Cati a uitat de mine...”; „Mutarea mea s-a făcut cu multe precauții...”; „Apoi a venit primăvara...”).

Ex. 8: „Tabăra” nu pare a fi ceea ce putem crede la început: o tabără de vacanță, în care copiii se relaxează. Este mai degrabă un loc ce poate fi asociat cu un orfelinat (un loc al copiilor abandonati) sau un sanatoriu (un loc în care copiii „defecți” sunt vindecați și îngrijiți).

Ex. 9: Elevii pot lucra individual sau în perechi pentru a răspunde. Răspunsuri posibile:

- Două târâmurii se întâlnesc adesea în basme: primul este târâmul cunoscut, familiar eroului, iar celălalt este târâmul necunoscut, în care protagonistul este supus unor probe pentru a ajunge la capătul călătoriei pe care o întreprinde. În textul *Platanos* cele două târâmurii sunt despărțite de un râu.
- Plantele din „tabără” (Vio, Năsosu și Sisinel) nu au acces la lumea de „dincolo de râu”, pentru că nu sunt pregătite să-i facă față. „Tabără” este locul unde sunt îngrijiți și protejați, iar „dincolo de râu” este orașul, târâmul necunoscut și interzis, o lume care îi atrage și care îi sperie în egală măsură. („Cred că știa că, dacă a ajuns aici, n-o să mai vadă vreodată orașul.”)
- Platanos este cel care cunoaște ambele lumi și care le povestește și celorlalți despre oraș. Și Cati cunoaște ambele lumi; ea le aduce, de „dincolo de râu”, prăjituri celor din tabără.
- Lumea de dincolo de râu ar putea reprezenta: lumea celor sănătoși („Ca și noi, și el se născuse defect”, semn că nu se mai poate întoarce în oraș, printre cei sănătoși; „Dacă am fi putut, am fi trecut râul chiar atunci, dar niciunul dintre noi nu-și putea părăsi locul”); lumea plăcerilor („Vara e atât de aglomerat, încât poți să simți în nas aburii cafelei, mirosul de scorțișoară ori parfumurile femeilor. Pe timpul zilei se umple de elevi, care vin pentru înghețată și prăjituri. [...] Iar seara, cânta orchestra. [...]”); lumea cunoașterii („Când se umplea sala, cineva îmi aducea o tabletă plină de cărți și putea să cadă tavanul pe mine, că nu mă mișcam. Citeam orice, dar mai ales romane.”); lumea necunoscută, misterul („Dincolo de râu se vedea, într-adevăr, o minge strălucitoare, era acolo de dinainte de venirea noastră, mare și tot atât de misterioasă cum e Luna. Nu cred că cineva își pusese prea multe întrebări despre ea. Era acolo și gata.”).

Ex. 10: Elevii vor lucra în perechi și apoi își vor confrunta răspunsurile.

Elementele decorului din tabără	Elementele decorului din oraș
• chioșcul • aleea • râul • mocirla/mâlul de lângă râu • buruieni	• <i>Bila de Aur</i> • cafeenea • orchestră • cofetării • mall • mașini • gălăgie • biblioteci • cărți • străzi • magazine

Ex. 11: În ultima coloană a tabelului sunt notate anotimpurile în care se petrece acțiunea.

1	În tabără apare un nou-venit, care-i impresionează pe toți.	primăvara („în dimineața de aprilie, mi-l amintesc...”).
2	Platanos le povestește celor din tabără „lucruri neobișnuite” din lumea de dincolo de râu, stârnindu-le imaginația.	primăvara
3	Cati le aduce prăjituri celor din tabără.	probabil vara: trecuseră „câteva săptămâni” de când Platanos le ținea atenția trează cu poveștile lui.
4	Sisinel îi cere lui Cati cartea <i>Singur pe lume</i> , despre care a aflat de la Platanos.	probabil vara; Sisinel simte „în nări curenții apei și căldurile mâlului”.
5	Sisinel este fascinat de Platanos și îi cere lui Cati să-l mute lângă acesta, dar Cati refuză.	în apropierea toamnei; Platanos îi promite lui Sisinel că îi va ține de urât „pe vreme de ploaie”.
6	După ce Platanos îl numește pe Sisinel „prietenul” lui, acesta o roagă din nou pe Cati să-l mute lângă noul venit.	toamna
7	Cati îl mută pe Sisinel lângă Platanos, avertizându-l că are dreptul la o singură opțiune și că nu se poate întoarce la locul lui.	toamna
8	Mutarea îi face rău lui Sisinel, dar încet-încet își revine și se bucură de compania lui Platanos.	toamna
9	Atât Sisinel, cât și Platanos încep să se transforme, cei doi începând să comunice din ce în ce mai greu.	toamna
10	Sosește primăvara și Sisinel înflorește. El își regăsește vechii prieteni, pe Vio și pe Năsosu.	primăvara următoare („Apoi a venit primăvara.”)

Ex. 12: Acțiunea se desfășoară pe durata aproximativă a unui an, începând din aprilie până în primăvara următoare.

Ex. 13: Asocierile pot fi următoarele: vara – bucurie, toamna – suferință, iarna – hibernare, primăvara – renaștere.

Pentru a veni în sprijinul elevilor, profesorul poate folosi și AMII-ul animat din varianta digitală a manualului.

REFLECȚIA

Profesorul îi va ruga pe elevi să scrie pe un post-it/ pe chat o idee pe care au reținut-o din discuția despre text sau le poate solicita să prezinte oral ideea care i-a surprins cel mai mult în timpul discuțiilor. Profesorul va lipi post-iturile pe o coală de flipchart și le va folosi la începutul lecției următoare.

Biletele de ieșire pot fi folosite la finalul unei lecții. Elevii răspund la o întrebare pusă de profesor referitor la lecția care tocmai s-a terminat, pentru a formula o întrebare de clarificare sau pentru a nota o idee pe care au reținut-o din lecție. Aceste bilete vor fi citite de profesor, care le poate grupa în funcție de diverse criterii (cele mai bune răspunsuri/întrebări, cele mai ciudate, cele mai sincere etc.). Pot fi folosite la începutul lecției următoare, pentru a asigura continuitate demersului didactic.

Sarcina de la rubrica *Provocări* poate fi propusă ca temă pentru acasă sau ca proiect pe care elevii îl prezintă în ultima oră a discutării textului. Li se poate recomanda elevilor să plece de la evenimentele ordonate cronologic la ex. 2, rubrica *Exploare*, urmând să aleagă doar cinci, care li se par cele mai importante. Astfel, vor avea de creat cinci vinete pentru o bandă desenată căreia îi pot da un titlu nou, diferit de titlul textului.

Lecția 3. Naratorul și personajele (pp. 17 – 18) – prima oră

A. Competențe specifice

- 2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură

B. Conținuturi

Naratorul. Personajele

C. Scenariul didactic

EVOCARE

Profesorul comentează biletele de ieșire completate de elevi, pentru a le reaminti acestora ce au discutat în lecția anterioară și pentru a-i pregăti, totodată, pentru lecția nouă.

CONSTITUIREA SENSULUI

Explorare

Ex. 1, 2: Întâmplările sunt narate din perspectiva lui Sisinel, la persoana I, singular.

Ex. 3: Răspunsurile elevilor pot evidenția personificarea personajului-plantă; vocea naratorului putea fi asociată inițial unui copil.

Ex. 4: Naratorul deține și rolul de personaj.

Profesorul va actualiza definiția naratorului, având în vedere *Reperele*.

Ex. 5: Celelalte personaje sunt Platanos, Vio, Năsosu și Cati. Răspunsurile elevilor privitor la ce fel de plante sunt Vio și Năsosu pot fi diverse, dar ele trebuie justificate prin raportare la text.

Ex. 6: Sisinel, Vio și Năsosu trăiesc în pământul umed de lângă râu, în mlaștină.

Ex. 7: Elevii confruntă răspunsurile lor cu mărturia autoarei și comentează ideea că aceste plante „se pot adapta și pe pământ mai pietros”, care sugerează o adaptabilitate a acestor trei plante la diferite tipuri de sol.

Ex. 8: a – Năsosu, b – Platanos, c – Sisinel, d – Vio. Se poate propune și staticul din varianta digitală, din care elevii pot afla mai multe informații despre cele patru plante.

Ex. 9: Cati este cea care îngrijește plantele din „tabără”. Poate fi considerată părintele sau profesorul celor patru plante, pentru că o ajută pe fiecare să se dezvolte și să ajungă la maturitate.

Ex. 10: Trăsăturile fizice și morale ale lui Cati ce rezultă din cele patru fragmente sunt: o persoană veselă, care știe să le facă daruri plantelor din „tabără” (primul fragment); Cati are o față simpatică („de gogoasă”), este o persoană dedicată meseriei, asumându-și responsabilitatea pentru îngrijirea cât mai bună a fiecărei plante (al doilea fragment); Cati este o persoană afectuoasă: ea este mirată de alegerea lui Sisinel de a fi mutat lângă Platanos, pentru că îi pasă de acest deditețel, căruia îi oferă toată atenția ei; respectă alegerea lui Sisinel, avertizându-l însă că nu